7/4254 -3- 261

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI :B.02.0.006/ 01-142/ 1516 /2001

KONU :Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : 15.05.2001 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/4254-10385/24379 sayılı yazınız.

Karaman Milletvekili Zeki ÜNAL'ın tarafımdan cevaplandırılmasını istediği 7/4254-10385/24379 esas sayılı soru önergesi incelenmiştir.

Soru 1) Yüksek Teknoloji ile gübre üreterek, Türk çiftçisinin ihtiyacını karşılayan İGSAŞ'a, aynı zamanda üretim hammaddesi olarak da kullanılan doğal gazın verilmemesi, nasıl izah edilebilir? Doğal gazın dışında, üretimin durmasına etki eden, başka faktörler var mıdır? Var ise, niçin, zamanında giderilmesi için tedbirler alınmamıştır.

1998 yılından beri İGSAŞ'ta üretimin zaman zaman durdurulmasına neden olan 3 faktör vardır.

1. Doğal gazın BOTAŞ tarafından verilmemesi:

Kış aylarında doğal gazın BOTAŞ tarafından enerji sektörü ve evsel kullanım dışındaki sektörlerden kesilmesi nedeniyle, gübrenin en çok kullanıldığı sezon olan Kasım, Aralık, Ocak, Şubat ve Mart aylarında BOTAŞ tarafından İGSAŞ'a doğal gaz verilmemekte, bu nedenle üretim yapılamamaktadır.

BOTAŞ tarafından doğal gaz kesintilerine dayalı olarak 1998 yılında 86 gün, 1999 yılında 111 gün, 2000 yılında ise 155 gün duruş yaşanmıştır. 2001 yılında ise doğal gaz kesintisi nedeniyle 5 aydır üretim yapılamamaktadır.

2. Doğal gaz fiyatında BOTAŞ'la anlaşma sağlanamaması:

1993 yılında BOTAŞ'dan 133 USD'dan alınan doğal gazın fiyatı 1999 yılında 95,35 USD'a indirilerek 22 Nisan 1999 tarihinden itibaren üretime başlanmış 17 Ağustos 1999 depremiyle İGSAŞ devre dışı kalmıştır. Deprem hasarını giderme çalışmaları devam ederken üretime başlayabilmek için kesintisiz ve uygun fiyatla gaz temini konusunda BOTAŞ ile 27.12.1999 tarih ve 31.03.2000 tarihlerinde iki toplantı yapılmış doğal gaz fiyatında anlaşma sağlanamamıştır. Devam eden görüşmeler neticesinde BOTAŞ'ın 04.08.2000 tarihli yazısında teklif edilen 152 USD fiyatla fabrikanın deprem sonrası ve biten modernizasyon çalışmalarının test edilmesi ve satış aşamasında üretim yapılmasının temini için zorunlu olarak anlaşma sağlanmış ve doğal gaz verilmeye başlanmıştır. 4 Ağustos 2000 tarihinden itibaren üretime geçilmiştir. Ancak BOTAŞ, 25.10.2000 tarihli yazısıyla 01 Kasım 2000 tarihinden itibaren doğal gaz arzının durdurulacağını bildirmiş ve üretim faaliyetleri 01 Kasım 2000 tarihinden itibaren durmuştur.

Son olarak 20.03.2001 tarihinde BOTAŞ'la yapılan toplantıda İGSAŞ 95 USD fiyatla doğal gaz almayı talep etmiş BOTAŞ ise buna karşılık en son olarak 135 USD fiyat teklif etmiştir. İGSAŞ'ın bu fiyatla rekabet etme şansı olmadığından fiyatta anlaşma sağlanamamıştır. 15.05.2001 tarihinde TBMM'de yapılan KİT Komisyonu toplantısında İGSAŞ ve TÜGSAŞ'ın doğal gaz sorunu ile ilgili olarak Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun Özel İhtisas Raporu hazırlayarak sorunun çözümüne yardımcı olması kararlaştırılmıştır.

./..

3. 17 Ağustos 1999 depremiyle üretim tesislerinin ağır hasarlanması:

Doğal gaz dışında 1999 yılındaki 17 Ağustos depremiyle Amonyak ve Üre Tesislerinin çalışması durmuş üretim kaybı miktar olarak ürede 476 bin ton, amonyak da ise 330 bin tona ulaşmıştır. 13,8 Trilyon TL civarında üretim kaybı olmuştur. Kompoze Gübre Üretim Tesislerindeki Deprem hasarları giderilerek Eylül 1999 tarihinden itibaren üretime başlanmıştır. Ağır hasara uğrayan Amonyak ve Üre tesislerinde ise, olağanüstü bir çaba harcanarak hasar giderme çalışmaları Nisan 2000 sonunda tamamlanmıştır.

Soru 2) Gelinen tarihten itibaren, fabrikanın durmasına sebep olan engellerin kaldırılarak, tekrar işletmeye açılması ve çiftçinin ihtiyacı olan gübrenin karşılanması için, Bakanlık olarak yapmakta olduğunuz bir çalışmanız var mıdır? Var ise, ne zaman sonuçları görülebilecektir.

1998 yılında Batı Avrupa ülkelerinde doğal gaz sanayi kuruluşlarına 80-90 USD, BDT ülkelerinde ve Ukrayna'da ise 10-20 USD' den verilirken İGSAŞ, BOTAŞ'dan 133 USD'den almakta ve bu yüksek fiyata rağmen Karadeniz ülkeleri ile rekabet etmekteydi.

- Çin 1997 yılı öncesi 3.000.000 ton, Hindistan ise 1.000.000 ton üre ithal ederken bu ülkeler hızla kendi üretim tesislerini kurarak ülke ihtiyaçlarını karşılar duruma gelmişler ve üre ithalatını durdurmuşlardır. Çin ve Hindistan'ın ithalatçı olarak üre pazarından çekilmesi sonucu üre pazarında 1997 yılından itibaren yaklaşık 4.000.000 ton/yıl üre arz fazlası oluşmuştur.

- 1997 yılında üre fiyatları yaklaşık 150 USD/ton FOB seviyesindeydi, 1998, 1999 ve 2000 yıllarında dünyada yaşanan ekonomik krizin de büyük etkileriyle BDT ülkeleriyle doğal gazın sanaiye 10-20 USD vadeli fiyatla verilmesi nedeniyle oluşan haksız rekabet sonucu gübre fiyatları geçmiş yıllara oranla görülmemiş düzeylere gerileyerek üre fiyatları FOB 60-65 USD/ton (CIF 75-80 USD/ton) seviyelerine kadar düşmüş ve İGSAŞ Rusya'daki kuruluşlarla rekabet imkanını kaybetmiş ve ekonomik üretim yapamaz olmuştur.

İGSAŞ doğal gazın makul bir fiyatla temini konusunda BOTAŞ'la aralıksız görüşmelerini sürdürürken Damping Mevzuatının uygulanması için, Dış Ticaret Müsteşarlığı'na yaptığı üç başvuru da olumsuz sonuçlanmış, 15.05.2001 tarihinde yapılan TBMM KİT Komisyonunun talimatı üzerine Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı yeniden başvuruda bulunabileceğini bildirmiştir. Halbuki Avrupa Birliği ülkeleri aynı konuda BDT ülkeleri ve Ukrayna'dan ithal edilen gübre çeşitlerine fon koyarak üreticisini korumaktadır. ABD ise, aynı ülkelere ambargo uygulamaktadır.

BOTAŞ'ın doğal gazı kesmesi nedeniyle, üretim yapılamadığı ve deprem hasarlarını giderme çalışmalarının yapıldığı sürelerde ağırlıklı olarak üre gübresi olmak üzere çeşitli gübre cinsleri ithal edilerek bayiler vasıtasıyla çiftçilere ulaştırılmış ve çiftçiler gübresiz bırakılmamıştır. Bu amaçla 1998 yılında 134.375 ton, 1999 yılında 214.237 ton, 2000 yılında 236.746 ton, 2001 yılında ise bugüne kadar 54.021 ton gübre ithal edilerek çiftçilere ulaştırılmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr.Yılmaz KARAKOYUNLU
Devlet Bakanı

DAĞITIM :
Gereği : TBMM Başkanlığına
Bilgi : Başbakanlığa